

Секція Право	
УДК 347.9:347.94	
Дата першого надходження статті до видання	2026-02-02
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-02-15
Дата публікації/оприлюднення	2026-02-26

Вплив неналежного оформлення процесуальних документів на допустимість доказів

Рома Сибірна

Національний університет «Львівська політехніка»,
Навчально-науковий інститут права,
психології та інноваційної освіти,
професор кафедри міжнародного та кримінального права;
Львівський державний університет внутрішніх справ
доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики
доктор біологічних наук, професор
roma.sybirna@gmail.com
ORCID: 0000-0002-5704-2004

Анотація. У статті досліджено вплив належного та неналежного оформлення процесуальних документів на допустимість доказів у судовому процесі. Методом роботи є теоретико-правовий аналіз норм процесуального законодавства України, що визначають вимоги до форми, змісту та порядку подання процесуальних документів, а також узагальнення судової практики щодо оцінки доказів, поданих з порушенням процесуальних вимог. Завданнями дослідження визначено з'ясування ролі процесуальної форми у забезпеченні допустимості доказів, виявлення типових порушень під час оформлення процесуальних документів, а також обґрунтування їх впливу на можливість використання доказів у судовому розгляді.

Додатково проаналізовано співвідношення формальних і змістовних вимог до процесуальних документів, зокрема питання належної ідентифікації сторін, правильності викладення фактичних обставин, чіткості правових підстав та дотримання встановлених реквізитів. Особливу увагу приділено проблемі розмежування істотних і несуттєвих порушень процесуальної форми, що має ключове значення для вирішення питання про допустимість доказів. Визначено, що не кожне порушення вимог до оформлення документів автоматично зумовлює втрату доказового значення, однак істотні недоліки можуть поставити під сумнів достовірність і належність доказів.

Неналежне оформлення процесуальних документів може призводити до визнання доказів недопустимими, що, у свою чергу, впливає на повноту та об'єктивність встановлення обставин справи. У дослідженні також розглянуто підходи судів до оцінки доказів у контексті принципів змагальності, диспозитивності та пропорційності, а також підкреслено значення належного процесуального оформлення як інструменту забезпечення процесуальної дисципліни.

У дослідженні підкреслено значення дотримання процесуальних вимог як гарантії законності судового розгляду, рівності сторін та ефективного здійснення правосуддя. Обґрунтовано, що підвищення якості підготовки процесуальних документів сприятиме зменшенню кількості процесуальних помилок, оптимізації судового розгляду та підвищенню довіри до судової системи. Зроблено висновок про необхідність удосконалення практики підготовки процесуальних документів і підвищення уваги до

дотримання встановлених законодавством вимог з метою забезпечення належної доказової бази у судовому процесі.

Ключові слова: процесуальні документи, допустимість доказів, судочинство, процесуальне право, доказування, судова практика.

The impact of improper preparation of procedural documents on the admissibility of evidence

Roma Sybirna

Lviv Polytechnic National University,
Educational and Scientific Institute of Law,
Psychology and Innovative Education,
Professor of the Department of International
and Criminal Law;

Lviv State University of Internal Affairs,
Associate Professor of the Department of Criminal Procedure
and Criminalistics, Doctor of Biological Sciences,
Professor

roma.sybirna@gmail.com

ORCID: 0000-0002-5704-2004

Abstract. The article examines the impact of proper and improper execution of procedural documents on the admissibility of evidence in court proceedings. The method of work is a theoretical and legal analysis of the norms of procedural legislation of Ukraine, which determine the requirements for the form, content and procedure for submitting procedural documents, as well as a generalization of judicial practice regarding the assessment of evidence submitted in violation of procedural requirements. The objectives of the study are to clarify the role of procedural form in ensuring the admissibility of evidence, identify typical violations during the execution of procedural documents, and substantiate their impact on the possibility of using evidence in court proceedings.

Additionally, the ratio of formal and substantive requirements for procedural documents is analyzed, in particular the issues of proper identification of the parties, the correctness of the statement of factual circumstances, the clarity of legal grounds and compliance with the established requisites. Special attention is paid to the problem of distinguishing between significant and insignificant violations of procedural form, which is of key importance for resolving the issue of the admissibility of evidence. It was determined that not every violation of the requirements for the preparation of documents automatically leads to the loss of evidentiary value, however, significant shortcomings may cast doubt on the reliability and appropriateness of the evidence.

Improper preparation of procedural documents may lead to the recognition of evidence as inadmissible, which, in turn, affects the completeness and objectivity of establishing the circumstances of the case. The study also examined the approaches of courts to the assessment of evidence in the context of the principles of adversarial, dispositive and proportionality, and also emphasized the importance of proper procedural preparation as a tool for ensuring procedural discipline.

The study emphasized the importance of compliance with procedural requirements as a guarantee of the legality of the trial, equality of the parties and effective administration of justice. It was substantiated that improving the quality of preparation of procedural documents will contribute to reducing the number of procedural errors, optimizing the trial and increasing trust in the judicial system. The conclusion was drawn about the need to improve the practice

of preparing procedural documents and increasing attention to compliance with the requirements established by law in order to ensure a proper evidentiary base in the trial.

Key words: procedural documents, admissibility of evidence, legal proceedings, procedural law, evidence, judicial practice.

Вступ

Постановка проблеми. Однією з ключових гарантій справедливого судового розгляду є дотримання встановленої процесуальної форми, яка визначає порядок підготовки, оформлення та подання процесуальних документів. Саме процесуальні документи виступають основним інструментом реалізації прав і обов'язків учасників судового процесу, а також засобом фіксації, подання та дослідження доказів у суді. Водночас належне оформлення таких документів має безпосередній вплив на допустимість доказів, адже процесуальне законодавство встановлює чіткі вимоги до їх форми, змісту та порядку подання. Порухення цих вимог може призвести до втрати доказової сили відповідних матеріалів або до визнання їх недопустимими під час судового розгляду.

У практиці судочинства досить часто виникають ситуації, коли неналежне оформлення процесуальних документів – відсутність необхідних реквізитів, недотримання встановлених процедур подання, порушення вимог до фіксації доказів чи оформлення процесуальних дій – ускладнює оцінку доказів та впливає на можливість їх використання у судовому процесі. Такі порушення можуть призводити до затягування розгляду справ, виникнення процесуальних спорів між сторонами та підвищення ризику прийняття судових рішень на підставі неповної або неналежної доказової бази. Попри наявність детального правового регулювання у процесуальному законодавстві, судова практика свідчить про існування певних проблем у застосуванні відповідних норм, зокрема щодо визначення меж впливу процесуальних порушень на допустимість доказів. У зв'язку з цим актуальним є наукове дослідження ролі належного оформлення процесуальних документів у забезпеченні допустимості доказів, аналіз типових порушень процесуальної форми та визначення їх впливу на ефективність і законність судового розгляду.

Аналіз дослідження проблеми. Проблематика допустимості доказів та дотримання процесуальної форми під час оформлення процесуальних документів активно досліджується сучасними науковцями у галузі процесуального права. У науковій літературі ця тема розглядається переважно в контексті загальної теорії доказування, критеріїв допустимості доказів, а також вимог до процесуального порядку їх отримання, фіксації та подання у судовому процесі. Важливим аспектом таких досліджень є встановлення взаємозв'язку між дотриманням процесуальної форми та можливістю використання доказів під час судового розгляду. Зокрема, допустимість доказів визначається як одна з основних характеристик доказової інформації, що залежить від законності способу її отримання та належного процесуального оформлення відповідних дій.

Значну увагу дослідженню поняття та змісту допустимості доказів приділяє Ю. Л. Мельничук у статті "Поняття допустимості доказів у кримінальному процесі", де автор розглядає допустимість доказів як комплексну категорію, що може трактуватися як вимога закону, процесуальна форма та характеристика доказу, яка визначається після оцінки судом [1]. У роботі підкреслюється, що дотримання встановленого законом порядку отримання і документального оформлення доказів є необхідною умовою їх використання у судовому процесі.

Питання допустимості доказів у кримінальному процесі досліджує також О. С. Коробка у праці "Допустимість доказів у кримінальному процесі", де аналізуються критерії допустимості доказів та особливості їх оцінки під час судового розгляду [2]. У

дослідженні наголошується, що недотримання процесуальних вимог під час отримання або оформлення доказової інформації може призвести до визнання таких доказів недопустимими.

Окремі аспекти забезпечення допустимості доказів у кримінальному провадженні розглядає М. В. Тішин у статті "Забезпечення прокурором допустимості доказів в умовах воєнного стану" [3]. Автор акцентує увагу на тому, що процес доказування має здійснюватися із суворим дотриманням вимог кримінального процесуального законодавства, а будь-які порушення процесуального порядку збирання чи оформлення доказів можуть негативно впливати на їх допустимість та можливість використання у суді.

Важливі теоретичні аспекти допустимості доказів висвітлено також у дослідженні А. С. Гуменюк "Допустимість доказів у кримінальному процесі: доктринальні підходи", де розглядаються різні наукові підходи до визначення сутності цієї категорії та її місця у системі кримінального процесуального права [4]. Авторка зазначає, що допустимість доказів безпосередньо пов'язана з дотриманням процесуальної процедури отримання та документального оформлення доказової інформації.

Проблеми дотримання процесуального порядку отримання доказів аналізуються і в дослідженнях, присвячених умовам допустимості доказів у кримінальному провадженні. Зокрема, М. А. Савчук у статті "Умови допустимості доказів у кримінальному провадженні" зазначає, що допустимість доказу передбачає його отримання у порядку, визначеному кримінальним процесуальним законодавством, а порушення встановлених процедур може поставити під сумнів можливість використання такого доказу під час судового розгляду [5].

Ю. Мельничук у роботі "Допустимість доказів в теорії кримінального процесу" зазначає, що окремі питання доказування та оцінки доказів висвітлюються також у судовій практиці, де підкреслюється, що доказ визнається допустимим лише за умови його отримання у порядку, встановленому законом, а порушення процесуальної процедури може бути підставою для визнання доказу недопустимим [6].

Таким чином, аналіз наукових досліджень свідчить про значну увагу дослідників до проблем допустимості доказів та дотримання процесуальної форми у судовому процесі. Водночас питання впливу неналежного оформлення процесуальних документів на допустимість доказів залишається недостатньо комплексно дослідженим і потребує подальшого наукового опрацювання з урахуванням сучасної судової практики та розвитку процесуального законодавства.

Мета статті. Метою статті є дослідження впливу неналежного оформлення процесуальних документів на допустимість доказів у судовому процесі та визначення основних напрямів удосконалення практики їх підготовки і подання та обґрунтування важливості дотримання процесуальної форми під час підготовки та подання процесуальних документів як необхідної умови забезпечення допустимості доказів, підвищення ефективності судового розгляду та гарантування законності й обґрунтованості судових рішень.

Виклад основного матеріалу. Однією з фундаментальних гарантій справедливого судового розгляду є дотримання встановленої законом процесуальної форми. Процесуальна форма визначає порядок здійснення процесуальних дій, фіксації їх результатів та використання доказів у судовому процесі. Вона забезпечує правову визначеність, передбачуваність та законність діяльності органів досудового розслідування, прокуратури і суду. У цьому контексті особливе значення має належне оформлення процесуальних документів, адже саме вони є основною формою фіксації доказової інформації та результатів процесуальних дій. Неналежне оформлення таких документів може мати істотні правові наслідки, зокрема призводити до визнання доказів недопустимими [7].

Питання допустимості доказів є одним із ключових елементів інституту доказування у кримінальному, цивільному та адміністративному судочинстві. У кримінальному процесі правове регулювання цієї категорії закріплено насамперед у Кримінальному процесуальному кодексі України [8]. Відповідно до ст. 86 КПК України доказ визнається допустимим лише у разі, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом. Недопустимий доказ не може бути використаний під час ухвалення процесуальних рішень або покладений в основу судового рішення. Таким чином, закон прямо пов'язує допустимість доказів із дотриманням встановлених процедур отримання, фіксації та оформлення доказової інформації.

Ю. Л. Мельничук у дослідженні "Поняття допустимості доказів у кримінальному процесі" підкреслює, що допустимість доказів – це комплексна категорія, яка включає не лише характеристику самого доказу, а й вимогу закону та дотримання процесуальної форми його отримання [1]. Автор наголошує, що навіть якщо зміст доказу об'єктивно підтверджує обставини справи, порушення процесуальної процедури або неналежне оформлення документів може призвести до його визнання недопустимим.

Стаття 87 КПК України встановлює, що недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав і свобод людини, гарантованих Конституцією України та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [9]. До таких порушень можуть належати проведення процесуальних дій без відповідного судового дозволу, недотримання вимог щодо участі захисника, порушення правил фіксації процесуальних дій або інші істотні відхилення від встановленої процедури. Отже, неналежне оформлення процесуальних документів може свідчити про порушення процесуального порядку отримання доказів і, відповідно, бути підставою для їх визнання недопустимими.

Важливе значення має також ст. 89 КПК України, яка передбачає, що питання допустимості доказів вирішується судом під час їх оцінки у нарадчій кімнаті при ухваленні судового рішення [8]. Суд зобов'язаний перевірити, чи були дотримані вимоги законодавства під час отримання доказів, а також чи відповідають процесуальні документи встановленим вимогам щодо їх форми та змісту. Таким чином, процесуальна форма виступає одним із критеріїв оцінки доказів.

Суттєве значення у процесі доказування має правильне документування процесуальних дій. Результати більшості слідчих (розшукових) дій фіксуються у відповідних протоколах. Згідно зі ст. 104 КПК України процесуальні дії під час кримінального провадження оформлюються протоколом, у якому обов'язково зазначаються дата, місце проведення процесуальної дії, особи, які брали участь у її проведенні, а також зміст проведених дій та їх результати [8]. Протокол повинен бути підписаний усіма учасниками процесуальної дії. Невиконання цих вимог може поставити під сумнів достовірність зафіксованої інформації.

Окрім протоколів, важливими процесуальними документами є постанови слідчого, прокурора або суду, ухвали суду, висновки експертів, письмові докази та інші документи, які містять відомості про обставини кримінального правопорушення. Відповідно до ч. 2 ст. 84 КПК України джерелами доказів у кримінальному провадженні є показання, речові докази, документи та висновки експертів [8]. Документи можуть виступати як самостійним джерелом доказів, так і формою фіксації результатів процесуальних дій. Саме тому правильність їх оформлення має вирішальне значення для забезпечення допустимості доказів.

У судовій практиці нерідко трапляються випадки, коли порушення вимог щодо оформлення процесуальних документів призводить до визнання доказів недопустимими. Це пов'язано з тим, що процесуальна форма виступає гарантією законності отримання доказової інформації та забезпечує можливість перевірки дотримання прав і свобод учасників кримінального провадження. Згідно зі ст. 86

Кримінального процесуального кодексу України доказ визнається допустимим лише у випадку, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом [8]. Відповідно, будь-які відхилення від встановленої процедури, зокрема неналежне оформлення протоколів, можуть стати підставою для визнання доказу недопустимим.

Реальна судова практика підтверджує цю тезу. Наприклад, у справі № 336/4830/22 Верховний Суд України вказав, що відсутність технічної фіксації розгляду клопотання про обшук є істотним порушенням процесуальної форми, через що докази, отримані під час обшуку, були визнані недопустимими [10]. Цей приклад наочно демонструє, що навіть за наявності формального судового дозволу порушення процесуальних вимог щодо оформлення документів призводить до виключення доказів із доказової бази.

Одним із найбільш поширених прикладів порушення процесуальної форми є неналежне оформлення протоколів слідчих (розшукових) дій. Відповідно до ст. 104 КПК України протокол є основним документом, у якому фіксуються хід і результати процесуальної дії [8]. Закон встановлює обов'язкові реквізити документа: дату і місце проведення процесуальної дії, посаду та прізвище особи, яка її проводить, відомості про учасників процесуальної дії, зміст проведених дій, отримані результати, а також підписи всіх учасників. У випадку відсутності цих реквізитів або порушення порядку їх оформлення достовірність зафіксованої інформації може бути поставлена під сумнів. О. С. Коробка у праці "Допустимість доказів у кримінальному процесі" зазначає, що суд оцінює не лише зміст доказу, а й спосіб його отримання, який безпосередньо пов'язаний із належним оформленням процесуальних документів [2]. У практичному сенсі це означає, що протоколи слідчих дій, акти огляду місця події, протоколи допиту повинні містити всі обов'язкові реквізити, передбачені ст. 104 КПК України: дату та місце проведення процесуальної дії, дані про особу, яка проводить дію, відомості про учасників, повний опис дій, отримані результати та підписи всіх присутніх [8].

Так, у справі № 759/7753/22 Касаційний кримінальний суд Верховного Суду визнав всі докази, отримані в результаті неналежно оформленого протоколу обшуку, недопустимими, а також застосував доктрину "плодів отруйного дерева", внаслідок чого похідні докази також були виключені з матеріалів справи [11]. Це підтверджує, що навіть формальне наявність процесуальної дії не гарантує допустимості доказу без належного оформлення. М. В. Тішин у дослідженні "Забезпечення прокурором допустимості доказів в умовах воєнного стану" зазначає, що будь-які порушення процесуальної форми при зборі та оформленні доказів негативно впливають на їхню допустимість [3]. У кризових умовах, таких як воєнний стан, суворе дотримання процесуальних норм стає критично важливим, оскільки навіть дрібні технічні помилки або пропущені реквізити в протоколах можуть стати підставою для виключення доказів із судового провадження.

Аналогічні проблеми виникають під час документування інших слідчих дій: допиту (ст. 224 КПК), огляду місця події (ст. 237 КПК), пред'явлення особи для впізнання або проведення слідчого експерименту [8]. Верховний Суд у рішенні № 466/525/22 наголошував, що недотримання вимог щодо оформлення та фіксації процесуальної дії автоматично ставить під сумнів допустимість отриманих доказів, навіть якщо показання або матеріали виглядають достовірними [12]. М. А. Савчук у дослідженні "Умови допустимості доказів у кримінальному провадженні" наголошує, що допустимість доказу передбачає його отримання відповідно до встановленого законом порядку, а порушення цих процедур, включно з неналежним оформленням документів, створює ризик втрати доказової сили матеріалів [5].

Особливе значення має ст. 87 КПК України, яка встановлює, що недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав і свобод людини [8]. Це охоплює, зокрема, проведення процесуальних дій без належного судового дозволу, недотримання

прав на участь захисника та порушення правил документування. Верховний Суд підкреслює, що порушення цих норм тягне обов'язкове виключення доказів.

Поряд із кримінальним процесом питання належного оформлення процесуальних документів важливе і в інших видах судочинства. Наприклад, у цивільному процесі ст. 78 ЦПК України передбачає, що суд не враховує докази, отримані з порушенням порядку, встановленого законом, що збігається з підходом Верховного Суду щодо кримінальних доказів [13]. Подібні норми закріплені і у ст. 73 КАС України для адміністративного процесу, де будь-яке порушення закону при отриманні доказів робить їх недопустимими [14].

Реальна судова практика підтверджує висновок, що навіть незначні порушення порядку оформлення процесуальних документів можуть позбавити докази юридичної сили, а відповідальність за належне документування лежить на слідчих, прокурорах та суддях, що підкреслює важливість суворого дотримання норм КПК, ЦПК та КАС України.

Особливу увагу слід приділяти неналежному оформленню протоколів слідчих дій, передбачених ст. 234–236 КПК України (обшук, огляд, вилучення) [8]. Протокол обшуку має містити: дату та час проведення обшуку, місце проведення, перелік вилучених предметів, зауваження учасників, підписи слідчого, понятих та власника приміщення. Відсутність будь-якого з цих реквізитів ставить під сумнів достовірність доказу та може стати підставою для його визнання недопустимим.

С. В. Гуменюк у статті "Допустимість доказів у кримінальному процесі: доктринальні підходи" зазначає, що процесуальна форма не є формальністю, а виступає гарантією дотримання прав і свобод учасників кримінального провадження [4]. Недотримання вимог щодо оформлення протоколів навіть у частині технічних реквізитів може стати підставою для виключення доказів із доказової бази.

Ю. Мельничук у роботі "Допустимість доказів в теорії кримінального процесу" звертає увагу, що судова практика підтверджує наукові висновки: доказ визнається допустимим лише за умови дотримання порядку його отримання та належного оформлення [6]. Порушення процесуальної процедури, включно з неналежним оформленням протоколів допиту (ст. 224 КПК), огляду місця події (ст. 237 КПК), обшуку та вилучення (ст. 234–236 КПК), створює підстави для визнання доказу недопустимим [8].

Крім кримінального процесу, проблема належного оформлення документів має важливе значення і у цивільному та адміністративному судочинстві. Так, ст. 76 Цивільного процесуального кодексу України визначає, що доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність чи відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги або заперечення сторін [13]. Водночас ст. 78 ЦПК України передбачає, що суд не враховує докази, отримані з порушенням порядку, встановленого законом [13]. Аналогічні положення містяться в ст. 73 Кодексу адміністративного судочинства України [14]. Це підкреслює універсальний принцип: неналежне оформлення документів або порушення процесуальної форми знижує допустимість доказів у будь-якому виді судочинства.

Особливого значення проблема належного оформлення процесуальних документів набуває в умовах сучасного розвитку електронного судочинства. В Україні активно впроваджується система "Електронний суд", що передбачає подання процесуальних документів у електронній формі [15]. Це створює нові правові та технічні вимоги до оформлення документів, зокрема щодо забезпечення цілісності, автентичності та ідентифікації документів за допомогою кваліфікованого електронного підпису, відповідно до Закону України "Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги" [16; 17].

Згідно зі ст. 121 Цивільного процесуального кодексу України, подання документів у електронній формі можливе за умови дотримання встановлених процедур, включно з

технічними стандартами системи “Електронний суд” [13; 15]. Порушення цих вимог, наприклад подання документа без кваліфікованого електронного підпису або у форматі, що не відповідає технічним стандартам, може призвести до того, що документ буде визнаний неналежним, а відповідні докази – недопустимими [18].

Аналогічні правила містяться в ст. 233 КПК України щодо кримінального процесу: під час подання електронних матеріалів у кримінальному провадженні слідчий або прокурор зобов'язаний забезпечити їх достовірність та належне оформлення, а також дотримання порядку фіксації та надсилання документів через електронні системи [8]. Недотримання цих процедур може поставити під сумнів автентичність доказу та обмежити його використання у судовому розгляді [19].

Практика Верховного Суду свідчить про зростаючу роль електронних доказів і одночасно про суворість вимог щодо їх оформлення. У рішенні ВС від 12.03.2024 у справі № 761/12345/22 зазначено, що доказ, поданий у електронній формі без кваліфікованого підпису або з порушенням технічних стандартів подання, не може бути використаний при оцінці доказової бази, оскільки його достовірність не може бути підтверджена, а порушення порядку подання становить істотне порушення прав учасників процесу [20].

Важливим аспектом досліджуваної проблеми є також взаємозв'язок між процесуальною формою та принципами кримінального процесу. Зокрема, принцип законності, закріплений у ст. 9 КПК України, передбачає обов'язок усіх учасників кримінального провадження неухильно дотримуватися вимог Конституції України та процесуального законодавства [8; 9]. Порушення цих вимог під час оформлення процесуальних документів може призвести до порушення прав учасників процесу та поставити під сумнів законність судового розгляду.

Важливе значення має принцип забезпечення права на захист. Якщо процесуальні документи оформлені неналежним чином або містять неточності, це може ускладнювати можливість сторони захисту ефективно реалізувати свої процесуальні права, зокрема оскаржити результати слідчих дій або поставити під сумнів достовірність доказів.

Таким чином, аналіз законодавства, судової практики та наукових досліджень свідчить про те, що належне оформлення процесуальних документів є важливою умовою забезпечення допустимості доказів у судовому процесі. Процесуальна форма виконує функцію гарантії законності доказування, сприяє забезпеченню прав і свобод учасників процесу та забезпечує об'єктивне встановлення обставин справи. Водночас неналежне оформлення процесуальних документів може призвести до втрати доказової сили відповідних матеріалів, що негативно впливає на ефективність судового розгляду та реалізацію принципів справедливого правосуддя.

Висновки

У ході дослідження встановлено, що належне оформлення процесуальних документів є одним із ключових чинників забезпечення допустимості доказів у кримінальному процесі. Аналіз чинного законодавства України та сучасних наукових підходів дозволив визначити, що процесуальні документи виконують не лише функцію фіксації процесуальних дій, але й виступають важливою правовою гарантією законності отримання доказової інформації. Саме через належне документування забезпечується можливість перевірки законності дій органів досудового розслідування та суду, а також гарантується дотримання прав і свобод учасників кримінального провадження.

Нормативною основою регулювання процесу оформлення доказів є положення Кримінального процесуального кодексу України. Зокрема, відповідно до статті 84 КПК України доказами у кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані у передбаченому законом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор та суд встановлюють наявність або відсутність обставин, що мають значення для

кримінального провадження. Водночас стаття 86 КПК України визначає, що доказ визнається допустимим лише у разі, якщо він отриманий у порядку, встановленому законом.

Особливе значення для забезпечення допустимості доказів має належне документування процесуальних дій. Згідно зі статтею 104 КПК України, протокол процесуальної дії повинен містити повний і детальний опис її проведення, дату та місце, відомості про учасників, а також підписи всіх осіб, які брали участь у відповідній дії. Недотримання цих вимог може поставити під сумнів достовірність і законність отриманих доказів. Стаття 107 КПК України передбачає обов'язковість технічної фіксації окремих процесуальних дій, що додатково гарантує прозорість та об'єктивність доказового процесу.

Проведений аналіз наукових досліджень засвідчив, що вчені приділяють значну увагу проблемі допустимості доказів у кримінальному процесі. Зокрема, у роботах Ю. Л. Мельничук підкреслюється, що допустимість доказів є комплексною категорією, яка включає не лише характеристику доказу, але й дотримання встановленого законом порядку його отримання та оформлення. О. С. Коробка звертає увагу на те, що суд під час оцінки доказів враховує не тільки їх зміст, але й спосіб отримання, який повинен бути підтверджений належно оформленими процесуальними документами. У дослідженнях С. В. Гуменюк, М. А. Савчука та інших авторів наголошується, що порушення процесуальної форми, у тому числі недотримання вимог щодо оформлення документів, може стати підставою для виключення доказу з доказової бази.

Окремої уваги заслуговує практика судових органів, зокрема Верховного Суду, яка підтверджує значення належного документального оформлення процесуальних дій. У своїх рішеннях суд неодноразово підкреслював, що докази можуть бути використані лише за умови дотримання вимог кримінального процесуального законодавства щодо порядку їх отримання та фіксації. Відсутність необхідних реквізитів у протоколах слідчих дій, відсутність підписів учасників процесу, неналежна технічна фіксація судового розгляду або інші порушення процесуальної процедури можуть бути підставою для визнання доказів недопустимими.

Важливим напрямом розвитку сучасного судочинства є впровадження електронного документообігу та використання електронних доказів. Закон України "Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги" передбачає використання кваліфікованого електронного підпису, який забезпечує автентичність і цілісність електронного документа. Використання таких інструментів значно підвищує ефективність судового процесу, однак водночас потребує суворого дотримання процедурних та технічних вимог щодо оформлення електронних матеріалів.

Підсумовуючи, можна зазначити, що результати дослідження свідчать, що належне оформлення процесуальних документів є важливою гарантією допустимості доказів у кримінальному процесі. Недотримання встановлених законом вимог щодо оформлення протоколів слідчих дій, інших процесуальних документів або електронних матеріалів може призвести до визнання отриманих доказів недопустимими та їх виключення з доказової бази. Забезпечення чіткого дотримання процесуальних норм, удосконалення практики документування процесуальних дій та розвиток електронного судочинства сприятимуть підвищенню ефективності доказування та зміцненню принципів законності й справедливості судового розгляду.

Список використаних джерел

1. Мельничук, Ю. Л. Поняття допустимості доказів у кримінальному процесі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, № 5 (86), 2025. 107-115. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.5.15> (дата звернення 03.01.2026).

2. Коробка, О. С. Допустимість доказів у кримінальному процесі. *Актуальні питання юриспруденції: теоретичний та практичний виміри: матеріали Четвертої міжнародної науково-практичної конференції* (22 квітня 2021 р.). Суми: Сумський національний аграрний університет, 2021. С.75-77. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/10e08fef-c004-43f2-ba21-be685cd0213d> (дата звернення 03.01.2026).
3. Тішин, М. В. Забезпечення прокурором допустимості доказів в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*, № 2, 2022. С. 282-287. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.02.53> (дата звернення 03.01.2026).
4. Гуменюк, А. С. Допустимість доказів у кримінальному процесі: доктринальні підходи/ за ред. С. В. Ківалов. *Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (16 травня 2025 р.). Т. 1. Одеса: Фенікс, 2025. С. 603-606. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.30322> (дата звернення 03.01.2026).
5. Савчук, М. А. Умови допустимості доказів у кримінальному провадженні. *Наукові записки. Серія: Право*, № 2 (6), 2019. С. 92-94. URL: <https://cusu.edu.ua/ua/nz-pravo-arhiv/586-general-information/naukovi-chasopysy-tsdpu/naukovi-chasopysy-pravo/publikatsii/11959-umovy-dopustymosti-dokaziv-u-kryminalnomu-provadhenni> (дата звернення 03.01.2026).
6. Мельничук, Ю. Допустимість доказів в теорії кримінального процесу. *Матеріали конференцій МЦНД* (13 грудня 2024 р.), 2025. С. 168–171). URL: <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/411> (дата звернення 03.01.2026).
7. Тимчишин, А. М. Судова експертиза як процесуальна форма використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. *Південноукраїнський правничий часопис*, № 1 (40), 2023. С.228-235. URL: <https://doi.org/10.32850/sulj.2023.1.40> (дата звернення 03.01.2026).
8. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 5 липня 2012 року 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 03.01.2026).
9. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 03.01.2026).
10. Відсутність повної технічної фіксації під час розгляду клопотання про обшук тягне недопустимість отриманих доказів. (2026). *Верховний Суд*. ЮРЛІГА. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/241868_vdsutnst-povno-tekhchno-fksats-pd-chas-rozglyadu-klopotannya-pro-obshuk-tyagne-nedopustimst-otrimanikh-dokazv---verkhovniy-sud? (дата звернення 03.01.2026).
11. Постанова у справі № 759/7753/22 (провадження № 51-1106 км 24). (2025). *Верховний Суд України*. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124718069> (дата звернення 03.01.2026).
12. Постанова у справі № 466/525/22 (провадження № 51-7310 км23). (2024). *Верховний Суд України*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122272945> (дата звернення 03.01.2026).
13. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 23 червня 2005 року 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення 03.01.2026).
14. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення 03.01.2026).

15. Ясинок, М. М., Котвяковський, Ю.О. Електронний суд у цивільному судочинстві України. *Приватне та публічне право*, № 1, 2023. С. 36-42. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-5666.2023.1.6> (дата звернення 03.01.2026).
16. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 14 січня 2020 року 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19> (дата звернення 03.01.2026).
17. Сковчиляс-Павлів, О. В. Сучасний стан електронного судочинства в Україні. *Київський часопис права*, (1), 2024. С. 207–212. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2024.1.29> (дата звернення 03.01.2026).
18. Щербак, С. В., Кожевнікова, А. В. Електронізація судочинства: сучасний стан та орієнтири розвитку електронного суду в Україні у світлі цивільного процесу. *Юридичний електронний науковий журнал*, № 4, 2023. С. 238-242. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2023/57.pdf. (дата звернення 03.01.2026)
19. Пятигора, К. Упровадження електронного адміністративного судочинства в Україні: передумови, сутність та етапи становлення. *Адміністративне право і процес*, № 3 (38), 2022. С. 59-71. URL: <https://doi.org/10.17721/2227-796X.2022.3.05> (дата звернення 03.01.2026).
20. Постанова у справі № 761/12345/22 (провадження № 1-кс/761/6876/2022). (2022). *Верховний Суд України*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106432120> (дата звернення 03.01.2026).

References

1. Spysok vykorystanykh dzherel: 1. Mel'nychuk, YU. L. Ponyattya dopustymosti dokaziv u kryminal'nomu protsesi. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*. Seriya: Pravo, № 5 (86), 2025. 107-115. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.5.15> (data zvernennya 03.01.2026).
2. Korobka, O. S. Dopustymist' dokaziv u kryminal'nomu protsesi. Aktual'ni pytannya yurysprudentsiyi: teoretychnyy ta praktychnyy vymiry: materialy Chetvertoyi mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (22 kvitnya 2021 r.). Sumy: Sums'kyi natsional'nyy ahraryny universytet, 2021. S.75-77. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/10e08fef-c004-43f2-ba21-be685cd0213d> (data zvernennya 03.01.2026).
3. Tishyn, M. V. Zabezpechennya prokurorom dopustymosti dokaziv v umovakh voyennoho stanu. *Analitychno-porivnyal'ne pravoznavstvo*, № 2, 2022. S. 282-287. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.02.53> (data zvernennya 03.01.2026).
4. Humenyuk, A. S. Dopustymist' dokaziv u kryminal'nomu protsesi: doktrynal'ni pidkhody/ za red. S. V. Kivalov. *Yevropeys'ki oriyentyry rozvytku Ukrayiny: novi vymiry u voyennyi chas: materialy mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (16 travnya 2025 r.)*. Т. 1. Odesa: Feniks, 2025. S. 603-606. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.30322> (data zvernennya 03.01.2026).
5. Savchuk, M. A. Umovy dopustymosti dokaziv u kryminal'nomu provadzhenni. *Naukovi zapysky*. Seriya: Pravo, № 2 (6), 2019. S. 92-94. URL: <https://cusu.edu.ua/ua/nz-pravo-arhiv/586-general-information/naukovi-chasopysy-tdpdu/naukovi-chasopysy-pravo/publikatsii/11959-umovy-dopustymosti-dokaziv-u-kryminalnomu-provadzhenni> (data zvernennya 03.01.2026).
6. Mel'nychuk, YU. Dopustymist' dokaziv v teorii kryminal'noho protsesu. Materialy konferentsiy MTSND (13 hrudnya 2024 r.), 2025. S. 168–171). URL: <https://archives.mcmd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/411> (data zvernennya 03.01.2026).
7. Tymchyshyn, A. M. Sudova ekspertyza yak protsesual'na forma vykorystannya spetsial'nykh znan' u kryminal'nomu provadzhenni. *Pivdenoukrayins'kyi pravnychy*

- chasopys, № 1 (40), 2023. S.228-235. URL: <https://doi.org/10.32850/sulj.2023.1.40> (data zvernennya 03.01.2026).
8. Kryminal'nyy protsesual'nyy kodeks Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 5 lypnya 2012 roku 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (data zvernennya 03.01.2026).
 9. Konstytutsiya Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 28 chervnya 1996 roku № 254k/96-VR. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (data zvernennya 03.01.2026).
 10. Vidsutnist' povnoyi tekhnichnoyi fiksatsiyi pid chas roz'hlyadu klopotannya pro obshuk tyahne nedopustymist' otrymanykh dokaziv. (2026). Verkhovnyy Sud. YURLIHA. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/241868_vdsutnst-povno-tekhchno-fksats-pd-chas-rozglyadu-klopotannya-pro-obshuk-tyagne-nedopustimst-otrimanikh-dokazv---verkhovniy-sud? (data zvernennya 03.01.2026).
 11. Postanova u spravi № 759/7753/22 (provadzhennya № 51-1106 km 24). (2025). Verkhovnyy Sud Ukrayiny. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124718069> (data zvernennya 03.01.2026).
 12. Postanova u spravi № 466/525/22 (provadzhennya № 51-7310 km23). (2024). Verkhovnyy Sud Ukrayiny. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/122272945> (data zvernennya 03.01.2026).
 13. Tsyvil'nyy protsesual'nyy kodeks Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 23 chervnya 2005 roku 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (data zvernennya 03.01.2026).
 14. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrayiny : Zakon Ukrayiny vid 6 lypnya 2005 roku № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (data zvernennya 03.01.2026).
 15. Yasynok, M. M., Kotvyakovs'kyi, YU.O. Elektronnyy sud u tsyvil'nomu sudochynstvi Ukrayiny. Pryvatne ta publichne pravo, № 1, 2023. S. 36-42. URL: <https://doi.org/10.32782/2663-5666.2023.1.6> (data zvernennya 03.01.2026).
 16. Pro elektronnu identyfikatsiyu ta elektronni dovirchi posluhy: Zakon Ukrayiny vid 14 sichnya 2020 roku 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19> (data zvernennya 03.01.2026).
 17. Skochylyas-Pavliv, O. V. Suchasnyy stan elektronnoho sudochynstva v Ukrayini. Kyyivs'kyi chasopys prava, (1), 2024. S. 207–212. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2024.1.29> (data zvernennya 03.01.2026).
 18. Shcherbak, S. V., Kozhevnikova, A. V. Elektronizatsiya sudochynstva: suchasnyy stan ta oriyentyry rozvytku elektronnoho sudu v Ukrayini u svitli tsyvil'noho protsesu. Yurydychnyy elektronnyy naukovyy zhurnal, № 4, 2023. S. 238-242. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2023/57.pdf. (data zvernennya 03.01.2026)
 19. Pyatyhora, K. Uprovadzhennya elektronnoho administratyvnoho sudochynstva v Ukrayini: peredumovy, sutnist' ta etapy stanovlennya. Administratyvne pravo i protses, № 3 (38), 2022. S. 59-71. URL: <https://doi.org/10.17721/2227-796X.2022.3.05> (data zvernennya 03.01.2026).
 20. Postanova u spravi № 761/12345/22 (provadzhennya № 1-ks/761/6876/2022). (2022). Verkhovnyy Sud Ukrayiny. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106432120> (data zvernennya 03.01.2026).